

WIADOMOŚCI GEOGRAFICZNE

Miesięcznik poświęcony przeglądowi spraw geograficznych w Polsce i za granicą.

(REVUE MENSUELLE DE GÉOGRAPHIE)

Wydawnictwo Krakowskiego Oddziału
Polskiego Towarzystwa Geograficznego

Redakcja: LUDOMIR SAWICKI i WIKTOR ORMICKI

KRAKÓW-DEBNIKI, UL. BARSKA L. 41.

Wychodzi z początkiem każdego miesiąca z wyjątkiem sierpnia i września

Kraków, maj 1927 r.

BIBLIOTEKA
N. 625
Polskiego Tow. Geograficznego

Ruch geograficzny w świecie i w Polsce.

(*Mouvement géographique dans le monde et chez nous.*)

I. Kursy (Cours).

Sekcja Powszechnych Uniwersytetów Regionalnych Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych organizuje w czasie najbliższych wakacji następujące kursy uniwersyteckie:

1. *Powszechny Uniwersytet Regionalny im. St. Konarskiego w Sandomierzu* od 1 do 13 sierpnia r. b. włącznie dwutygodniowy kurs historii regionalnej.

2. *Powszechny Uniwersytet Regionalny im. St. Witkiewicza w Zakopanem* od 10 do 23 lipca r. b. dwutygodniowy kurs poświęcony Podhalu (lud podhalański w nauce, sztuce i literaturze).

Opłata za każdy z kursów wynosić będzie przy ilości 50 uczestników zł 45; przy mniejszej zł 50.

Kierownictwo pedagogiczne obydwóch kursów spoczywa w rękach p. Patkowskiego Aleksandra.

Nadto Sekcja P. U. R. organizuje dwie tygodniowe wycieczki naukowe:

1) etnograficzną na Huculszczyznę według marszruty opracowanej przez prof. dra A. Fischera od 24 do 30 sierpnia r. b.;

2) geobotaniczną na Pomorze od 10 do 16 sierpnia r. b. pod kierownictwem prof. dra K. Roupperta. (Udział w wycieczkach 20 zł).

Zgłoszenia: Biuro Sekcji P. U. R. Z. P. N. S. P. Warszawa Wspólna 23 m. 12.

II. Towarzystwa i czasopisma (*Sociétés et Revues.*)

Kraków. We wtorek, dnia 10. V. 1927 odbyło się posiedzenie Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika ku uczczeniu 10-letniej rocznicy śmierci śp. prof. M. Raciborskiego.

Przemawiali: prof. Dr. Wł. Szafer, prof. Dr. K. Rouppert i Dr. J. Lilpop.

Lwów. Sprawozdanie z działalności Koła Geografów U. J. K. we Lwowie w roku 1926/27. Koło, na którego czele stał w bieżącym roku Józef Piątkowski, podczas gdy obowiązki sekretarza sprawowała Julja Sabatowska, zaś skarbnika Eugenjusz Kmicikiewicz, liczy obecnie 85 członków, w tem 53 zwyczajnych, 32 wspierających.

W ostatnim roku odbyło się 7 posiedzeń Zarządu i 9 posiedzeń naukowych, na których wypowiedziano następujące referaty: 1) p. Fr. Sawicki: Powstanie kontynentów i oceanów według Alfreda Wegenera. 2) p. Wielhorska: Sprawozdanie z wycieczki na Podole. 3) p. M. Janiszewski i A. Kosiba: Sprawozdanie z wycieczki w Karpaty Skolskie. 4) p. Dr. J. Wąsowicz: Rozmieszczenie narodowości we wschodniej Polsce. 5) p. Dr. Z. Pazdro: Najnowsze teorie powstawania kontynentów i oceanów. 6) p. Dr. J. Czyżewski: O zsuwach na Podolu. 7) p. R. Jacyk: Analiza mapy Ukrainy Beauplana. 8) p. A. Schmuck: Metoda de Geera i jej zastosowanie w geochronologii. 9) p. J. Sabatowska: Wskaźnik pustynności. 10) p. W. Przepiórski: Wielkość gmin w Polsce południowej. 11) p. Dr. A. Zierhoffer: Regjony zbożowo-gospodarcze w Polsce. 12) p. Dr. J. Wąsowicz: O ilości Polaków na świecie. 13) p. Dr. J. Wąsowicz: Ruch spółdzielczy według narodowości. Średnia frekwencja na posiedzeniach wynosiła 45 osób.

Ogólna ilość książek w Bibliotece wynosi 177 dzieł, w 223 tomach.

Zarząd założył w lokalu Instytutu Geograficznego pracownię fotograficzną.

Inwentarz Koła posiada pozatem: Aparat projekcyjny (wspólna własność z T-wem Geogr.), aparat fotograficzny, megaskop, busołą, aneroid i inne przybory wycieczkowe.

Sprawozdanie kasowe.

Dochód.	Rozchód.
Saldo z ub. roku . . . 118 80 zł	Administracja 75 24 zł
Wpisowe, wkładki, dary 427 26 „	Wkładki 20 — „
Subwencje Komisji Senatu akadem. U. J. K. 500 — „	Biblioteka 407 82 zł
Odczyty 334 78 „	Pracownia fotograficzna 252 06 „
Pracownia fotograficzna 122 65 „	Aparat projekcyjny . . . 500 — „
Komisja sprzed. książek 95 50 „	Subw. na prace teren. 300 — „
Zwroty pożyczek . . . 260 — „	Pożycz. krótko-term. . 157 — „
Dochód z zabawy . . . 768 84 „	Komisja sprzed. książek 95 50 „
Inne 10 15 „	Odczyty 190 33 „
	Fundusz popierania prac geograficznych . . . 500 — „
	Inne 28 80 „
	Saldo 111 23 „
Razem <u>2637 98 zł</u>	Razem <u>2637 98 zł</u>

Koło Geografów od szeregu lat prowadzi akcję odczytową. W ostatnim roku, z powodu zawiązania się we Lwowie Towarzystwa Geograficznego, które na gruncie lwowskim w tym kierunku rozwinęło działalność, Zarząd rozpoczął organizację odczytów na prowincji (w Busku, w Rawie Ruskiej, w Winnikach i w Przemyślanach).

Zarząd Koła utworzył Komisję sprzedaży książek. Członkowie mogą za pośrednictwem tej Komisji nabywać książki, wpłacając należność za nie w 4-ech ratach miesięcznych.

Zarząd Koła udzielił członkom subwencji w kwocie 300 zł, aby umożliwić im wzięcie udziału w pracy terenowej, organizowanej przez Instytut Geograficzny, a zmierzającej do ustalenia zasięgu lodowca północnego.

Za Zarząd:

Sekretarz:
Kosiba Aleksander.

Przewodniczący:
Janiszewski Michał.

III. Zjazdy (*Congrès*).

Międzynarodowy Zjazd Geograficzny 1928. Zgodnie z statutami Międzynarodowej Unji Geograficznej i uchwałami jej egzekutywy z 15. kwietnia 1924 odbędzie się następny Zjazd Międzynarodowy Geograficzny w Anglii, a mianowicie po otwarciu uroczystem w Londynie, swą częścią naukową w Cambridge. Początek Zjazdu ustalono na 18. lipca 1927; dopuszczeni będą uczestnicy zwyczajni (geografowie i organizacje geograficzne państw, należących do Unji Geograficznej) oraz uczestnicy proszeni z innych państw. Innych szczegółów na razie nie ustalono, w sprawach zjazdowych zwracać się należy pod adresem: The Secretary, International Geographical Congress, Gonville and Caius College, Cambridge, England. W Komitecie organizacyjnym widzimy wśród licznych przedstawicieli władz i t. d. następujących geografów: Barker, Bartholomew, Brown, Chisholm, Close, Conway, Cornish, Cox, Darwin, Debenham (sekretarz Zjazdu), Douglas, Fawcett, Fleming, Fleure, Freshfield, Gleichen, Guillemard, Harmer, Hinks, Hogaerth, Holdich, Hosgood, Jack, Jervis, Jones, Kinvig, Lake, Lewis, Lyde, Lyons, McFarlane, Mackinder, Maudslay, Mellor, Mill, Newbiggin, Novar, Ogilvie, Ormsby-Gore, Rishbeth, Ronaldsnay, Roxby, Rutnerford, Sowerbutts, Thurn, Unstead, Winterbotnam, Youngusband.

IV. Wiadomości drobne (*Informations courantes*).

Europa. — *Wytwórczość olejku różanego w Bułgarii.* W r. 1926 wyprodukowano w Bułgarii 1600 kg olejku różanego, z tego 1000 kg fabrycznie, pozostałych 600 w drodze przemysłu domowego.

Pod uprawą róż pozostawało 3.500 ha (przed wojną 9.000).

Problem emigracji we Włoszech. Do wybuchu wielkiej wojny wynosiła roczna liczba emigracji włoskiej do Stanów Zjednoczonych Ameryki Pn. prawie 500.000 osób; oszczędności ich nadsyłane z zagranicy do kraju, wynosiły około 1.2 miljarda lirów (kurs z r. 1926, czerwiec). W ciągu r. 1926

liczba emigrantów zamorskich spadła 75%, w ogólności zaś liczba emigrantów spadła o 100.000. Przyczyn osłabienia wychodźstwa zagranicznego szukać należy w ustawodawczych ograniczeniach imigracji do Australji, Stanów Zjedn. i Kanady. Zastój emigracji kontynentalnej spowodowany jest chronicznym przesileniem gospodarczym w Europie, które rozwinęło nawet ruch repatriacyjny. I tak w latach 1923, 1924, 1925 wróciło do Włoch 119.178, 168.097, 181.474 wychodźców (w tem z krajów europejskich: 79.498, 107.421, 121.053). Faktycznie zatem emigracja w r. 1923 wyniosła 284 tys. (okrągło), w r. 1924 — 234 tys., w r. 1925 — tylko 131.000. Uwzględniając średni roczny przyrost ludności królestwa włoskiego, który wynosi conajmniej 400.000 głów łatwo wykazać, że na 100.000 mieszkańców w r. 1923 emigrowało 1070 osób, w r. 1924 — 1065, w r. 1925 — 815.

W latach 1923/25 emigrowało z Wenecji i Friaulu 67.000 osób, z Piemontu 34.000, z Lombardji 31.000, z Sycylii 24.000, z Kalabrii i Toskany 18.000, z Kampanji 17.000, z Emilji i Abruzzów 13.000, z Apulji 9.000, z Marchji 8.000. Najstabszą była emigracja z Latium i z nowo po wojnie przyłączonych prowincji oraz z Sardynji. Łącznie z obszarów tych emigrowało około 3.000 osób.

Wychodźstwo skierowane jest w pierwszej linii do Argentyny; do Kanady emigrowało w ostatnich latach 1418 osób, do Australji 4866.

W związku z trudnościami natury polityczno-emigracyjnej rzuceno we Włoszech hasło „kolonizacji wzgl. emigracji wewnętrznej“, skierowując ruch do pd. Włoch i na wyspy. Emigracja do kolonij włoskich w Afryce nagoł rozwija się słabo. Miarą braku zainteresowań jest projekt wniesiony zeszłego roku do Sejmu włoskiego proponujący deportowanie przestępców karnych do kolonij Somalji, Juba, Lybia i Erytrea.

Transatlantycka linja lotnicza—Buenos Aires. Argentyńskie Ministerstwo Poczty zawarto kontrakt z francuskim Tow. żeglugi Pow. w sprawie uruchomienia z dniem 1 września stałej wzgl. regularnej służby lotniczej na przetrzeni Tuluza—Buenos Aires. W ten sposób transport poczty skrócony zostaje do 7½ dni, w przyszłości zaś do dni czterech. Plan komunikacji przedstawia się następująco:

Tuluza—Casablanca 13 h. (samolot); Casablanca—St. Louis (Senegal) 36 h. (S.); St. Louis—Cap Verden 5½ h. (hydroplan); Cap Verden—Fernando Noronha 72 h (parowiec); Fernando Noronha—Pernambuco 5 h. (W.); Pernambuco—Rio de Janeiro 14 h. (S.); Rio de Janeiro—Buenos Aires 15 h. (S.).

Ameryka. — *Majątek Stanów Zjednoczonych Am. Pn.* Suma przychodów w milionach dolarów w r. 1924 — 31.600, w r. 1922 — 65.567, w r. 1923 — 75.769, w r. 1924 — 79.365, w r. 1925 — 86.461, w r. 1926 — 89.682; t. zn., że przychód na 1 mieszkańca wyrażał się w poszczególnych latach w dolarach: 1914 — 320, 1922 — 597, 1923 — 689, 1924 — 700, 1925 — 752, 1926 — 770.

W związku z notatką o stosunkach zawodowych ludności Stanów Zjednoczonych A. P. (Wiad. Geogr. 1927. V, z. III. str. 43) podajemy daty przychodu na 1 zawodowo czynnego mieszkańca: 1914 — 836, 1922 — 1586, 1923 — 1821, 1924 — 1840, 1925 — 1971, 1926 — 2010.

Immigracja do Argentyny wyniosła w r. 1926 wyniosła 135.122 osób. Podniosła się zatem w stosunku do roku poprzedniego o 9.756 osób.

Rozstrzygnięcie 20-letniego sporu granicznego między Kanada a Nową Funlandją. W tych dniach ogłoszony został wyrok sądu polubownego w sprawie pretensji obydwóch państw do wybrzeży Labradoru. Nowej Funlandji przyznane zostało dorzecze Quebec aż po dział wodny — dzięki czemu przypadły jej potężne siły wodne reprezentowane przez rz. Hamilton.

Nawiercenie nowych pól naftowych. W Meksyku (stan Coahulla) założono nowe szyby naftowe.

Rolnictwo nadbrzeżne w Ekwadorze przechodzi obecnie interesujące stadium. Dokonuje się tam zanik uprawy kaka i przechodzenie do kultury ryżu, bananów i ananasu. Uprawa ryżu postąpiła tak dalece, że obecny zbiór przewyższy prawdopodobnie o 50% zbiór zeszłoroczny.

Afryka. — *Gorączka złota.* Według informacji Rządu Pd-afrykańskiej Unji około 25 000 gospodarzy — rolników — porzuciło gospodarstwa, udając się na poszukiwanie diamentów.

Spis ludności na wyspie Reunion przeprowadzony w czerwcu 1926 wykazał 186.837 mieszkańców w tem: 130.694 Francuzów, 628 Hindusów, 1963 Madagaskarczyków, 1.626 Chińczyków, 954 Arabów, 411 Kafrów. Z miast liczą: S. Denis 23.390, S. Paul 21.643 i S. Pierre 20.479 mieszkańców.

Linja kolejowa Ocean—Brazzaville, która według oficjalnych wiadomości znajduje się w budowie — właściwie nie postępuje z powodu braku robotników. Śmiertelność w okolicy Magumbe jest tak przerażająca, że ukończenie budowy pochłonęłoby musiało 8.000—9.000 ludzi.

Ludność francuskiego Marokka. Spis przeprowadzony 6 marca 1926 wykazał 4.226.000 mieszczk. w tem 66.223 obywateli francuskich, 30.154 obcych, 4.016.882 muzułmanów, 107.552 starozakonnych. Liczba mieszkańców w znaczniejszych miastach: Marrakesz 149.263, Fez 81.172, Casablanca 106.608, Rabat 38.044, Sale 20.965, Mekaes 29.930 Oudjda 19.976, Kenitra 9.631.

Ludność Egiptu wynosi według tymczasowych obliczeń spisu z lutego 1927 r. — 14.169.000 mieszkańców (w r. 1917 12.750.918), w tem nomadów około 36.000. Kairo liczy 1.060.000 mieszkańców.

Rząd perski wydał upoważnienie do rozpoczęcia budowy linii kolejowej Muhammarah (zat. Perska) Hamadan—Khurramabad—Bender Gaz (m. Kaspijskie).

Plan włączenia półwyspu Synajskiego do Palestyny. W Egipcie zauważyć się daje tendencja odstąpienia półwyspu Synajskiego Palestynie — za cenę wycofania angielskich wojsk z Kairu. Włączenie półwyspu Synaj do Palestyny pozwoli na przeprowadzenie połączenia kolejowego w całości na terenie mandatowym.

Mandat Syryjski. Obszary określane pospolicie jako Syryja a pozostające pod mandatem francuskim nie zostały do dnia dzisiejszego ostatecznie zorganizowane (dla celów polit.-administr.). W czasie rządów gen. Weyganda rozpadła się Syryja politycznie na pięć państw: republika Wielkiego Libanonu, państwo Aluickie, Aleppo (z autonomicznym Sandżakiem Aleksandretta) Damaszek i Dżebel Druz. Wszystkie te państwa za wyjątkiem republ. W. Libanu tworzyły federację syryjską. Z końcem r. 1924 Weygand przeprowadził pewne zmiany; połączył Aleppo z Damaszkiem, obejmując je wspólną nazwą Syryji i nadał zupełną niezależność państwu Aluickiemu. W ten sposób dzisiaj na obszarze mandatu francuskiego istnieją cztery politycznie odrębne państwa (Republ. Wk. Libanonu, państwo Aluickie, Syryja i Dżebel Druz) — jednolicie zawiadywane i połączone unją monetarną i celną. Podział ten ma wcale silne uzasadnienie etniczne.

W Syrii żyją Sunnici, w Dżebel Druz — Druzowie; państwo Aluickie zamieszkują około 350.000 Ansarów (niestychanie sfanatyzowana sekta, której religia jest szczególną mieszaniną syryjsko-fenickiego pogaństwa, neoplatońskiego judaizmu i wyznania szyickiego). Większość ludności skupia się w republice Libańskiej (3—400.000 Maranitów i około 100.000 Szyitów). W ogólności ludność obszarów mandatu francuskiego szacowana jest na 2.5 do 3 milj. mieszkańców — z czego na Sunnitów wypada około połowy, podczas gdy chrześcijanie liczą ± 710.000 głów (w tem gr.-kat. około 230.000). Projektowane przez nacjonalistów arabskich zjednoczenie całego obszaru niema widoków powodzenia z powodu bardzo silnych i ostrych różnic wyznaniowych (Wyjątek stanowią Druzowie). Oczekiwać można jedynie politycznego scalenia Syrii i Dżebel Druz.

Gospodarka olejem skalnym w Asserbejdżanie jest symptomatyczna dla dla kopalnictwa sowieckiego. Przemysł naftowy nie był w stanie wyprodukować potrzebnych ilości. Kładzie się to na karb wstrzymania rządowych subwencji i spadku konsumpcji wewnętrznej. Tem ciekawszymi stają się wyniki badań rosyjskich geologów na półwyspie Apszeron, gdzie poza znamiemi 10 polami i nowemi 8 — stwierdzono obecność ropy w głębszych — do dziś jeszcze nie eksploatowanych — pokładach. Przy szacowaniu zapasu ropy opierano się na współczynniku najmniejszego nasycenia i wydajności pokładów, przyjmując dwuletnią działalność otworu wiertniczego. I tak oszacowano:

pole	cały zapas	wydobyto	pozostaje do eksploatacji
Bibi-Eibat	110 milj. t.	42 5 milj. t.	67 5 milj. t.
Surachany	212 „	12 „	200 „

pole	cały zapas	wydobyto	pozostaje do eksploatacji
Romany (trzeba objąć nowych 250 ha eksploatacją)			70 milj. t.
Sabundzi			25 "
Balachany			50 "
Binagady		4 "	70 "
Artema (wyspa k/Baku) 10 milj.	1	"	9 "
Szubany	}		
Baladzary			13 "
Churdalan			

Ogólnie pola te liczą 3.500 ha; eksploatuje się obecnie powierzchnię 1650 ha. Zapas ośmiu nowych pól szacowany jest na 400 milj. t. (przy powierzchni 2.300 ha). W ten sposób sumarycznie zapas ropy w Asserbejdanie wyraża się cyfrą 900 milj. t.

Ludność i górnictwo w Indjach Holenderskich; plany włoskiej kolonizacji. Ludność Indyj Holenderskich wynosiła z końcem roku 1925 — 31,013.878 głów. W tem 209.934 białych (Europejczyków) 49,849.661 tubylców i 955.283 imigrantów-Azjatów. Główne zajęcie ludności stanowi rolnictwo (p. Wiad. Geogr. Nr. 3, str. 42) przyczem nie można jednak pomijać milczeniem górnictwa, w którym wybijają się na pierwszy plan: produkcja ropy, cyny, złota i srebra oraz węgla kamiennego.

Produkcja oleju skalnego wzrasta z roku na rok. W r. 1921 wydobyto (w tysiącach ton) 2.360, w r. 1922 — 2.380, w r. 1923 — 2.830, w r. 1924 — 2.930, w r. 1925 — 3.066. Wytwórczość cyny, spoczywająca w przeważającej mierze w ręku państwa wzrasta również. W r. 1918/19 wyprodukowano 324.665 pikulów¹⁾, w r. 1923/24 — 492.339, 1924/25 — 506.933, 1925/26 — 515.553, przyczem podkreślić należy, że nie uwzględniono w zestawieniu dla r. 1925/26 eksploatacji kilku młodych przedsiębiorstw. Złota wydobyto w r. 1923 — 3.595 kg (wartość 6.358 tys. flor.), 1924 — 3869 kg (6.949 tys. fl.), 1925 — 4147 kg (6.851 tys. fl.). W tym samym czasie produkcja srebra wyniosła 49105 kg (2.725 tys. fl.), 64.798 kg (3.531 tys. fl.) i 75.172 (4.435 tys. fl.).

Analogiczny rozwój obserwować można i w zakresie wydobycia węgla. W r. 1919 — wyniosło ogólne wydobycie 950.000 t, w r. 1925 — 1,401.000 t.

Jest rzeczą wielce interesującą, że Włosi zupełnie poważnie rozważają możliwości zatrudnienia w Indjach Holenderskich swego nadmiaru ludności. Bierze się w rachubę Surinam. Administracja holenderska odnosi się na ogół przychylnie do tych planów.

Stacja iskrowa w Bangkoku. W Bangkoku stanie kosztem 25.000 dol. duża stacja iskrowa dla komunikacji Siam—Europa.

V. Recenzje (*Compte-rendus*).

Srokowski Kazimierz. Na wschodnim brzegu Bałtyku. Kartki z podróży. Poznań 1927, str. 59. Na 60 stronicach dzieli się autor z czytelnikiem wrażeniami wyniesionymi z podróży do Łotwy, Estonji i Finlandji. Książeczka, pisana barwnie i lekko, zawiera prócz bystrych obserwacji dużo wiadomości — od niechcenia — jakgdyby dorzuconych, a wskazujących, że autor jest znawcą państw nadbałtyckich.

W. O.

Tunk S. Die Waldsteppenlandschaften, ihr Wesen und ihre Verbreitung. Veröffentlichungen des Geographischen Instituts der Albertus-Universität zu Königsberg. H. VIII. Hamburg-Friederichsen et Co, 1927, 65 str.

Po krótkim metodycznym wstępie (Passarge „vergleichende Landschaftskunde“) następuje opis krajobrazów stepu leśnego na Syberji, w europejskiej Rosji, Polsce i Pn. Ameryce.

¹⁾ Pikul = 100 kafesów = 60·45 kg. W Indjach holenderskich wprowadzono system metryczny 1. I. 1925.

Rozdział drugi omawia przyrodnicze podstawy krajobrazu stepu leśnego (gleba, klimat, hydrografia, morfologia, świat roślinny, zwierzęcy i człowiek). Wskazując na zbliżone lub podobne typy krajobrazowe porusza autor zagadnienie powstawania stepu leśnego. Całości dopełnia stosunkowo bogaty spis literatury, uszeregowanej problemami i regionalnie.

W. O.

Kolanowski Włodzimierz. Rzuty kartograficzne. Uzupełniona odbitka z „Przeglądu Mierniczego“. Warszawa 1925—1926, 303 str., 74 rys. Książka rozpada się na dziewięć części. W pierwszej „wstępnej“ części zastanawia się autor nad istotą rzutów kartograficznych, nad prawidłami odwzorowań, omawia zasadnicze własności rzutów kartograficznych, daje ich klasyfikację, dyskutuje schematyczną powierzchnię bryły ziemskiej w zastosowaniu kartograficznym i t. d. W następnych częściach — za wyjątkiem ostatniej — spotykamy analizę rzutów w grupach (zenitalne, walcowe, stożkowe, wielostozkowe i t. d.). Podstawą metodologiczną dla wydzielenia grup jest dla autora sposób odwzorowania południków i równoleżników. Poza to przedstawiając poszczególne rzuty, daje autor krótki rys historyczny; następnie własności rzutu, zasady jego konstrukcji nie tylko matematyczne, ale często i graficzne, oraz zniekształcenia. Zaznaczyć należy, że właściwości i konstrukcje rzutów wyprowadza autor częstokroć z elementów zniekształceń siatki, stawiając w ten sposób na pierwszym miejscu ocenę gotowej siatki, na drugim zaś sposób jej konstrukcji.

W części ostatniej (z naszego punktu widzenia nazbyt może szczupłej), która — moim zdaniem — geografowi najcenniejszą jest przydatną, znajdziemy „zastosowanie i rozpoznanie rzutów kartograficznych“.

Nie ulega wątpliwości, że „Rzuty kartograficzne“ są nader cennym nabytkiem polskiej podręcznikarskiej literatury kartograficznej, jakkolwiek terminologia zastosowana przez autora wymagałaby dyskusji.

B. R.

Mühlhofer F. Zur Frage der „untergangenen“ Ortschaften im burgenländischen Gebiet südlich des Neusiedler Sees, Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, Bd. LVII, H. II, 1927.

Do wzmiankowanego w tytule jeziora przywiązane jest podanie o zatopionych miejscowościach. Prawdopodobnie do wczesnych czasów historycznych dochowały się ślady palowych budowli młodego paleolitu (znaleziono inwentarz z tych czasów w najbliższej okolicy), które podaniem nadawały cechy prawdopodobieństwa, zwłaszcza, że poziom wód jeziora nawet w czasach historycznych wielokrotnie silnym ulegał wahniom.

W r. 1529 w czasie najazdu tureckiego uległo w okolicy jeziora zniszczeniu sześć wsi, z którymi związane podanie. Skąpe wiadomości historyczne wskazują na przykre gospodarczo-osadnicze stosunki, jakie zapanowały po wojnie chłopskiej 1514—1526. Z geograficznego atoli punktu widzenia najbardziej interesującym jest fakt podjęcia przez Mühlhofera — niezależnie od poszukiwań

archiwaryczno-historycznych — badań w terenie, opartych częściowo na stosowaniu toponomastyki.

Tą drogą stwierdził autor istnienie dwóch wsi (osad). Mühlhofer ustalił jako moment zniszczenia przełom XV i XVI w. Na uwagę zasługuje to, że znane autorowi źródła historyczne nie zawierają nawet wzmianki o powyższych osiedlach. *Zb. M.*

Schmidt Peter Heinrich. Wirtschaftsforschung und Geographie, Jena, G. Fischer 1925, 240 str. W dobie gorączkowej rozbudowy geografii gospodarczej (w Polsce w ostatnich 18 miesiącach wyszło 5 podręczników geogr. gospod.!) ukazało się w Niemczech dzieło, przedstawiające niecodzienną wartość, głównie z racji ujęcia zagadnienia. W grubym zarysie możnaby je określić, jako próbę sparalelizowania geograficznego myślenia w ekonomii z gospodarzem ujmowaniem zagadnień w geografii w zamiarze zbilansowania podobieństw, przeciwieństw i różnic. Istotną zaletą dzieła jest podanie syntezy oraz wskazanie i podkreślenie historycznej ewolucji z jednej strony nauk ekonomicznych, z drugiej geografii, dzięki czemu związki, zachodzące między oboma naukami, są z niezwykle siłą uplastycznione.

Księga pierwsza poświęcona jest metodzie geograficznej w naukach gospodarczych. W przekonujący sposób rzucono tu rozwój nauk na tło epoki wielkich odkryć, wskazano drogi rozwoju handlu światowego, przedstawiono geograficzne przyczyny walk o władzę nad morzem, przyczem autor podkreśla, jak doniosłą rolę w rozwoju myśli „utopistycznej“ odegrały podróże do nowo odkrytych części świata. Analiza wpływu odkryć geograficznych i podróży jest głównym motywem w następnym rozdziale traktującym o szkole fizjokratów. W podobny sposób oświetlona jest ideologia klasyków ekonomii politycznej (np. Thünen ze swą „geograficzną abstrakcją“). Rozdziały czwarty i piąty zajmują się genezą i rozbudową nowożytnej geografii jako nauki (Humboldt, Ritter i jego szkoła), kulminując w rozbiórce filozofii geograficznej (Krause, Knapp, Fechner).

Dyskusja nad teorią produktywnych sił przyrody (Müller, Cancrin, Dupin, List Fr., Carey), umotywowaną geograficznie stanowi przejście do rozwinięcia metody historycznej; Schmidt analizuje historyczne metody badania, porównuje je z geograficznymi (czas, przestrzeń, ewolucja), kreśli obraz badań nad historią kultury (Hehn, Buckle), wprowadzając tą drogą w poglądy historycznej szkoły ekonomii. Na tej podstawie (dyskusja nad prawami ewolucji społeczeństw) rozwija ciekawą analogię: geografia i socjalizm, geografia i socjologija. Uwzględniła zatem metodę biologiczną i statystyczną w geografii. Nad doniosłością metody psychologicznej zastanawia się przy sposobności omawiania etnologii (Rozdz. 10), przyczem jasno zdaje sobie sprawę ze znaczenia etnografii i etnologii dla badań gospodarczych. W rozdziale jedynastym porusza autor graniczne stanowisko geografii między systemem nauk humanistycznych i przyrodniczych, rzucając światło na jej charakter. Kwintesencją pierwszej księgi jest

rozdział ostatni (12) poświęcony geografii gospodarczej. Schmidt uważa ją za syntezę: badania gospodarki i geografii.

Księga druga nosi tytuł: Drogi badania geograficznego i gospodarczego. Po wyczerpującym omówieniu znaczenia obserwacji (i jej odrębnego w obu naukach charakteru: podróże, mierzenie, liczenie; dalej elementy porównania geograficznego, ich zastosowanie w badaniach gospodarczych; zastosowanie w badaniach geograficznych porównania statystycznego) rozwija myśli o tworzeniu pojęć geograficznych i gospodarczych, prowadząc do wyłuszczenia znamion prawidłowo zbudowanego pojęcia geograficzno-gospodarczego. Wreszcie dochodzimy za autorem do najwyższych wiązań, kiedy wtajemnicza w istotę badania przyczynowości, mówi o eksperymentowaniu, o ustalaniu prawideł i wyjątków oraz o przepowiedni naukowej.

Można poglądy autora dzielić lub odrzucać — w każdym jednak razie istnieje platforma do dyskusji naukowej, oparta na silnych podstawach.

W. O.

VI. Literatura. (*Littérature*).

Literatura polska (*Littérature polonaise*).

Polska. — Skorowidze i bibliografie (*Pologne. — Lexiques et bibliographies*).

Czarnowski Francis Bauer, *The Polish Handbook, a guide the country and resources of Poland*, London 1925, Eyre and Spottiswoode XLVI, 704.

Dybowski Roman, *Poland old and new three lectures*, Londyn, 1926, 68 str.

Danysz-Fleszarowa R., *Bibliografja Geologiczna Polski* (*Bibliographie Géologique de Pologne*), Warszawa 1925 Nr. 4.

Kucharzewski Feliks, *Piśmiennictwo miernicze polskie 1910—1925, Przegląd mierniczy 1927, Nr. 2, str. 1—5.*

Literatura polska do geografii ogólnej (*Littérature polonaise concernant la géogr. générale*).

Gadomski Jan, *Mgławice ciemne, Przyroda i Technika 1927, z. 1, str. 10—14.*

Massalski Władysław, *Zmiana klimatu i epoki lodowcowe, Wiedza i Życie 1926, z. 7, str. 43—57.*

P., *Kwestja atmosfery Marsa, Przyroda i Technika 1927, z. 1, str. 35—36.*

Pareński Aleksander, *Stosunek odpływu do opadu w klimacie wilgotnym o równomiernie rozłożonym opadzie, O. z „Czasop. Techn.” 1927, Lwów, 12 str.*

Rittich P. A., *Jak obserwować „układy chmur“* (tłom. z ros. St. Kosińska-Bartnicka), *Prace Met. i hydrogr. 1926, z. II, str. 3—17.*

Sachs Stanisław, *Budowa wszechświata w świetle Einstei-nowskiej teorii względności, Wiedza i Życie 1926, z. 8, str. 12—21.*

Wąsowicz Józef, Ważniejsze zdobycze w poznaniu świata w ostatnim dziesiątku lat (Les revelations géographiques de la dernière dizaine des ans), *Czasop. Geogr.* 1926, IV, z. 4, str. 192—200.

Polska. — Geografja astronomiczna, kartografja i geofizyka
(Pologne. — *Géographie astronomique, cartographie et géophysique*).

Dobrowolski A. B. i Wąsik J., Zagadnienie ruchu powietrza i wody po nierównościach gruntu, Część pierwsza, Badania eksperymentalne, The problem of the air and water movements over the ground-unevennesses. First part. Laboratory investigation, *Prace met. i hydrogr.* 1926, z. II, str. 40—65.

Kolanowski Włodzimierz, Zmodyfikowanie rzutu kartograficznego Albersa, *Przegl. Wiedzy Wojsk.* 1925.

Romer E., Kilka uwag o skośnem oświetleniu w kartografji, Remarques à propos des cortes à lumière oblique, *Polski Przegląd kartogr.* 1926, II, Nr. 13—14, str. 97—101, *The Polish Cartogr. Review*.

Romer E., Przyczynki do dziejów międzynarodowej mapy świata 1/M w Polsce, On the history of the international map of the world 1/M in Poland, *Polski Przegląd Kartogr.*, 1926, II, Nr. 15—16, str. 169—181, *The Polish Cartogr. Review*.

Szumański T., Obecny stan kartografji w Polsce, *Czasop. geogr.* 1926, IV, z. 3, str. 161—169.

Wąsowicz J., O nowych mapach kontynentów, The new maps of the continents, *Polski Przegl.* 1926, II, Nr. 15—16, str. 181—186, *Kartogr. The Polish Cartogr. Review*.

Polska. — Biogeografja. (Pologne. — *Biogéographie*).

Czczott H., Element atlantycki we florze polskiej, The Atlantic Element in the flora of Poland, *Bull. Internat. de l'Acad. d. Sc. et d. Lettres, Cracovie* 1926 Nr. 5—6 B. p. 361—407.

Demel K., Fauna i flora Bałtyku, *Morze* 1926, IV/23, str. 16.

Gajl K., Studja hydrobiologiczne I, Zespoły Phyllopoda i Copepoda (excl. Harpacticidae) stawu Toporowego w Tatrach, *Sprawozdanie z posiedzeń i czynności P. A. U.*, Kraków 1926, Nr. 9, str. 18—19.

Horbulewicz Leonard, Rozmieszczenie geograficzne kumaków (Bombinator) i traszek (Triton) na przestrzeni powiatów Sambor, Drohobycz i Stryj, *Sprawozd. z pos. i czynności P. A. U.* 1927, Nr. 2, str. 17—18.

Jaworski Zygmunt, Badania nad pochodzeniem świni domowej Polesia Pińskiego, *Sprawozd. z pos. i czynności P. A. U.* 1927, Nr. 2, str. 16/17.

Kuntze Roman, Wpływ człowieka na skład fauny, *Przyroda i technika* 1926, z. 10, str. 451—458.

Motyka J., Zespoły roślin w Tatrach, Część VI, Studja nad zespołami naskalnych porostów, Die Pflanzenassoziationen des Tatragebirges, VI Teil, *Studien über épilithischen Flechtengesellschaften.*

Bull. Internat. de l'Acad. d. Sc. et d. Lettres, Cracovie 1926, Nr. 3—4 B, p. 189—227.

Nowacki Bolesław, Lasy Pomorza, Las Polski 1927, z. 1, str. 21—27.

Paczoski J., Dąbrowy Białowieży, Przgl. leśniczy 1926, Nr. 12.

Priessner Adolf, Kranjologiczne studja nad bydłem polskiego Beskidu zachodniego, Sprawozd. z pos. i czynności P. A. U. 1927, Nr. 2, str. 16.

Uziembłowa Marja, Flora piaszczystego strądu i wydm nadmorskich, Ziemia 1926, z. 22, str. 334—336.

Uziembłowa Marja, Łąki słone i torfowiska nadbrzeżne, Ziemia 1927, z. 2, str. 19—21.

Ziajowski Mieczysław, Lasy w Województwie Warszawskiem, Les forêts de la departament Varsovie, Las Polski 1927, Nr. 2, str. 65—71.

Polska. — Literatura regionalna (Pologne. — Littérature regionale).

Kaczorowska J., Studjum geograficzne puszczy kampinowskiej, (Etude géogr. sur la „lande“ de Kampinos), Przgl. Geogr. 1926, Revue polonaise de Géogr., str. 45—91.

Krzemieniec — powiat, Położenie i granice — Mielnikówna Eugenia, Geologia — Jastrzębski Kazimierz, Krajobraz — Czerniejewska J., Klimat — Warnowski Mieczysław, Flora i fauna — Karpiński Kazimierz, Ludność — Berezowski Antoni, Osadnictwo wojskowe — Adamowski M., Architektura miasta — M. R., „Nasz Widnokrąg“ — Krzemieniec 1926, Nr. 2—3.

Łęga Władysław, Wycieczka do pojezierza Brodnickiego, Ziemia 1926, z. 22, str. 337—342.

Massalski Edmund, Bukowa Góra (Szkic geograficzny), Ziemia 1927, z. 2, str. 18—19.

Moszyński J., Puławy, Naokoło świata, 1926, Nr. 32, str. 5—28.

Poniatowski K., Polesie — przyszła polska Holandja, Gazeta Rolnicza 1926, Nr. 39.

Poniatowski K., Siły wodne w pobliżu Wilna, Przegląd Techniczny 1926, Nr. 24 i 26.

Orłowicz Mieczysław, Jeziora Polskie, Sport Wodny 1927, Nr. 3, str. 37—39.

Ostrów Poznański (Zeszyt monograficzny), Orli Lot 1927, z. 3.

Sukiertowa Emilja, Mazury a morze, Morze 1925, Nr. 6, str. 5.

Świątkowski Waclaw, W dorzeczu Narwi, Łomżyńskie i sąsiednie powiaty na południu i zachodzie, Warszawa 1927, 8°, 64 str.

Polska — Fizjografja (Pologne. — Physiographie).

Cywiński M., Wpływ warunków topograficznych i klimatycznych na urodzajność powiatu święciańskiego i rozmiar kłęski nieurodzaju w latach 1925 i 1926, Nr. 39—40.

Kubijowicz Włodzimierz, Jednostki krajobrazowe w Polskich Karpatach Wschodnich (Les principaux types de paysages dans

les Karpates Orientales de la Pologne), *Czasop. geogr.* 1927, t. V, z. 1, str. 8—15.

Książkiewicz M., Ryby kopalne górnej kredy okolic Krakowa, *Sprawozdanie z czynności i posiedzeń P. A. U. Kraków* 1926, Nr. 9, str. 18.

Kuźniar Cz., *Sprawozdanie z badań geolog., wykonanych w roku 1926 na obszarze arkusza Końskie*, (C. R. des recherches géol. exécutées en 1926 pour la feuille Końskie), *Pos. Nauk. P. I. Geol., C. R. d. Séances d. Service Géol. de Pologne* 1927, Nr. 16, str. 9—10.

Lencewicz St., Czwartorzędowe ruchy epirogeniczne i zmiany sieci rzecznej w Polsce środkowej, (*Quartäre epirogenetische Bewegungen und Veränderungen im Flussnetz Mittelpolens*), *Przegl. Geogr.* 1926, *Revue polonaise de Géogr.*, str. 99—125.

Małkowski St., *Sprawozdanie z badań terenowych wykonanych w Woj. Wołyńskim i Poleskim w r. 1926* (C. R. des recherches géol. dans les voïevodies de Volhynie et de Polesie en 1926), *Pos. Nauk. P. I. Geol., C. R. d. Séances d. Service Géol. d. Pologne* 1927, Nr. 16, str. 8—9.

Passendorfer E., *Sprawozdanie z badań terenowych, wykonanych w roku 1926 na arkuszu Przedbórz* (*Compte-rendu des recherches géologiques exécutées en 1926 pour la feuille Przedbórz*) *Pos. Nauk. P. I. Geol., C. R. d. Séances d. Service Géol. de Pologne* 1917, Nr. 16, str. 10—12.

Poliński W., O faunie malakozoologicznej utworów czwartorzędowych na Żoliborzu w Warszawie (*Sur la faune malacozoologique des couches quaternaires de Żoliborz à Varsovie*), *Pos. Nauk. P. I. Geol., C. R. d. Séances d. Service Géol. d. Pologne* 1927, Nr. 16, str. 6—8.

Premik J., *Sprawozdanie z badań geologicznych wykonanych w r. 1926 na arkuszu Wieluń, oraz wzdłuż nowowypudowanej kolei Podzamcze—Wieluń—Kalety* (C. R. des recherches géol. exécutées en 1926 pour la feuille Wieluń et le long du chemin de fer Podzamcze—Wieluń—Kalety), *Pos. Nauk. P. I. Geol., C. R. d. Séances d. Service Géol. de Pologne* 1927, Nr. 16, str. 12—13.

Rocznik Hydrograficzny (Annuaire hydrographique) 1924, Dorzecze Odry (Bassin de l'Odra) 35 str., Dorzecze Wisły (Bassin de la Vistule) 110 str., Warszawa 1925 i 1926, Ministerstwo Robot Publicznych — Państwowa służba hydrograficzna w Polsce.

Rundo Alfred, Bałtyk w świetle poglądów przyrodników XVIII stulecia oraz hydrologji współczesnej, *Przyroda i Technika* 1926, z. 10, str. 433—442.

Smoleński J., Zjawisko epigenezy dolin subsekwentnych w Karpatach (*Le phénomène d'epigénèse des vallées subséquentes dans les Karpates polonaises*), *Przegl. Geogr.* 1926, *Revue polonaise de Géogr.*, str. 92—98.

Turczynowicz S., Przyczynek do poznania różnic w składzie chemicznym naszych torfów w porównaniu z niemieckimi, *Inżynierja Rolna* 1926, I, Nr. 5—6, str. 384—387.

Zaborski B., Ozy między Grójcem i Odrzywołem (Oesar entre

Grójec et Odrzywół), *Przeł. Geogr.* 1926, *Revue polonaise de Géogr.*, str. 129—133.

Zubrzycki T., Stosunki odpływu w górnym biegu Dniestru, *L'écoulement dans le cours supérieur du Dniestr*, *Prace Met. i hydrogr.* 1926, z. II, str. 17—39.

Polska. — Komunikacje (*Pologne. — Les voies de communication*).

Chrzanowski B., Jak się przedstawia obecnie dostęp Polski do morza? *Morze* 1925, z. 7, str. 2.

Drogi szlakowe Rzeczypospolitej Polskiej (Nr. 4), *Polski Be-deker automobilowy z mapą 1:300.000* (Warszawa—Kraków—Zakopane), Warszawa str. 64, 1 mapa.

Rozwój radjotelegrafu w r. 1925 (w Polsce), *Przemysł i Handel* 1926, Nr. 52, str. 1620—1621.

Rylke Aleksander, Nasza żegluga śródlądowa, jej stan obecny, potrzeby i najbliższe możliwości rozwoju, *Morze* 1926, z. 3—4 str. 3—5, z. 5 str. 4—6, z. 6 str. 5—6.

Stelmachowska Bożena, O żegludze przedhistorycznej, *Z otchłani wieków* 1926, Nr. 4, str. 33—42.

Schachtmajer K., Rozwój żeglugi na Wiśle (streszczenie od-czytu), *Morze* 1925, z. 6, str. 12—13.

Tillinger T., Kanał królewski, *Morze* 1925, z. 11, str. 5—6.

Tillinger T., Warunki rozwoju dróg wodnych w Polsce, *Morze* 1925, z. 7, str. 3.

Wasiak St., Sprawa materiałów kamiennych do budowy i utrzymania dróg, *Samorząd* 1927, Nr. 11, str. 187—190.

Wojtecki Aleksander, Środkowo-europejskie drogi wodne a interesy Polski, *Przemysł i Handel* 1927, z. 9, str. 259—261.

Polska — Ludność (*Pologne. — Population*).

Baudoin de Courtenay—Ehrenkretz, Zwyczaje wiosenne ludu polskiego, *Wiedza i Życie* 1927, Nr. 4, str. 30—38.

Budynki (tablice), Pierwszy powszechny spis, Rp. z dnia 30 II. 1921 r., *Statystyka Polski*, t. XIII, z. 2, str. 80.

Buławski Rajmund, Stosunek ludności czynnej do biernej za-wodowo w Polsce, *Przemysł i Handel* 1927, Nr. 1, str. 11—14.

Kostrzewski Józef, O typach domów mieszkalnych w Polsce przedhistorycznej, *Sprawozd. z pos. i czynności P. A. U.* 1927, Nr. 2, str. 22—25.

Kubijowicz Włodzimierz, Życie pasterskie w Karpatach Pol-skich, *Sprawozdanie z czynności i posiedzeń P. A. U.*, Kraków 1926, Nr. 9, str. 10—12.

Monografia miasta Będzina, *Samorząd Miejski*, czerwiec 1926, *Monografia miasta Stryja*, *Ibid.*, październik 1926.

Nadobnik M., Rozsiedlenie Niemców w Poznańskim, *Straż-nica Zachodnia* 1926, Nr. 3.

Sawicki Ludwik, Stanowiska młodszego paleolitu w Gródku na Wołyniu, *Ziemia* 1927, z. 3, str. 36—42.

Szawleski M., Kwestja emigracji w Polsce, Warszawa 1927, str. 208.

Talko-Hryniewicz, Krakowiacy współcześni, studjum antropologiczne, Sprawozd. z pos. i czynności P. A. U. 1926, Nr. 10, str. 12.

Targowski, Polska Polityka emigracyjna, Przegląd Polit. 1926, Nr. 4.

Toeplitz F., Wychodźstwo sezonowe do Niemiec, Robotn. Przegląd gospod. 1926, Nr. 3.

Trzciński Wł., Zmiany w strukturze zawodowej i społecznej ludności Polski 1910—1921, Robotn. Przegl. Gospod. 1926, Nr. 5,

Walicki M., Obrzędowość Bożego Narodzenia, Naokoło świata 1926, Nr. 32, str. 29—44.

Wąsowicz J., Mapa etnograficzna województwa Poznańskiego, Ethnographical Map of the province of Poznań, Polski Przegl. Kartogr. 1926, II, Nr. 13—14, str. 101—104, The Polish Cartogr. Review.

Wasowicz J. O polskiej wyspie etnograficznej koło Żytomierza, The Poles in the Ukrainian Volhynia, Pol. Przegl. Kartogr., The Polish Cartogr. Review, 1926, II, Nr. 15—16, str. 186—191.

Wąsowicz Józef, Na marginesie mapy etnograficznej Polski (Au sujet de la carte ethnographique de la Pologne, apecus marginaux), Czasop. geogr. 1927, t. V, z. 1, str. 1—8.

Wernic Leon, Eugenika i wytyczne jej działalności w Polsce, „Zagadnienia Rasy“, Warszawa 1926, III, Nr. 7, str. 65—69.

Województwo Nowogródzkie (208 str.), Wojew. Kieleckie (304 str.), Wojew. Stanisławowskie (280 str.), Mieszkania, Ludność, Stosunki zawodowe, Pierwszy Powszechny Spis Rp. Polskiej z dn. 30. IX, 1921 r., Statystyka Polski, t. XXI, XVII i XXVIII, Warszawa, G. U. S., 1926/27.

Zaborski B., O kształtach wsi w Polsce i ich rozmieszczeniu, Sprawozdanie z czynności i posiedzeń P. A. U., Kraków 1926, Nr. 9, str. 6—10.

Zdanowski A., W sprawie polskiej polityki emigracyjnej, Robotn. Przegl. Gospod. 1926, Nr. 1.

Zurowski Józef, Krakowianie doby wczesnohistorycznej w świetle wykopalisk archeologicznych lat ostatnich, Sprawozd. z pos. z czynności P. A. U. 1926, Nr. 10, str. 13—16.

Polska. — Życie gospodarcze (Pologne. — La vie économique).

A. B., Udział portu gdańskiego w handlu zagranicznym Polski, Przemysł i Handel 1927, z. 2, str. 50—51.

Barański Wł., Obecny stan eksploatacji lasów w Polsce a ich zdolność produkcyjna, Przemysł i Handel 1926, Nr. 51, str. 1583—1586.

Białkowski M., Stan pszczelnictwa w Województwie Nowogródzkim, Tygodnik Rolniczy 1926, Nr. 12, Stan ogrodnictwa w Województwie Nowogródzkim, ibd., Nr. 13—14.

Bomas P., Perspektywy rozwoju polskiego handlu morskiego, Morze 1925, z. 6, str. 11—12.

Borowik Józef, Polityka w zakresie rybactwa morskiego, *Morze* 1925, z. 6, str. 7.

Bujak Franciszek, *Polands economic development* (Translated from the polish by K. Żuk-Skarszewska), Kraków 1926, 8° str. 67.

Czerwijowski, Uprawa chmielu i tytoniu na Wołyniu, *Gazeta Rolnicza* 1926, Nr. 43—44.

Gustowski Leszek, *Polski Przemysł naftowy, studjum ekonomiczne*, O. z „Rynek metalowy i maszynowy“ Poznań 1925.

Hantos Dr. Elenor, *Die Handelspolitik in Mitteleuropa*, Fischer—Jena 1925, str. 112.

K. Wł., Kadm i jego znaczenie dla Polski, *Przemysł i Handel* 1927, z. 8, str. 237.

Komorowski Władysław, *Czynniki geograficzne w statystyce handlu międzynarodowego*, *Ekonomista* 1926, II—III, str. 22—36.

Krzyżanowski Witold, *Lokalizacja przemysłu, Sprawozdanie z czynności i pos. P. A. U.* 1926, Nr. 10, str. 5—6.

Kulmatycki Włodzimierz, *Próba szkicu fizjografii rybackiej Polski. Roczniki Nauk Roln. i Leśn.* XV., Poznań 1926, str. 49, 1 mapa.

Kulmatycki Włodzimierz, *Gospodarstwa stawowe Wielkopolski i Pomorza, Inżynierja Rolna* 1926, I, Nr. 5—6, str. 398—404.

Liberak M. A., *Zalesienie usypisk na morenie zaporowej przy Morskiem Oku, Przegl. leśniczy* 1926, z. 12.

Malicki M., *Stan hodowli bydła polskiego w centralnych województwach Rzeczypospolitej, Gazeta Rolnicza* 1926, Nr. 13.

Pietkiewicz Zenon, *W sprawie eksploatacji torfowisk, Przemysł i Handel* 1927, z. 5, str. 138—139.

Poniatowski J., *Kierunki rozwoju gospodarczego Polski, Przemysł i Handel* 1927, z. 9, str. 255—257.

Ponikowski Waław, *Próba obliczenia wartości wytwórczości roślinnej i zwierzęcej w Polsce, Rolnik Ekonomista* 1926, Nr. 17.

Rose Adam, *Le probléme agraire en Pologne, Varsovie* 1926, 8°, str. 57.

Rościszewski Stanisław, *Produkcja i spożycie zboża w Polsce, Przemysł i Handel* 1927, z. 15, str. 459—460.

Roth Paul, *Die wirtschaftlichen Grundlagen Polens und die polnischen Aussenhandelsbeziehungen, Weltwirtschaftliches Archiv* 1926, XXV, z. 2.

Siebeneichen Alfred, *Obecny eksport polski drogami morskimi, jego gospodarcze znaczenie i widoki rozwoju, Morze* 1925, z. 11, str. 2.

Staniewicz W., *Pogląd na organizację gospodarstw wiejskich na ziemiach północno-wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej, Tygodnik Rolniczy* 1926, Nr. 19/20, 21/22.

Szadurski Z., *Stan i potrzeby meljoracji rolnych na Pomorzu, Inżynierja Rolna* 1926, I, Nr. 5—6, str. 328—338.

Szturm de Sztrem Edward, *Zasiewy i zbiory w roku 1925/26, Kwartalnik Statyst.* 1927, IV, z. 1, str. 120—161.

Trojanowski, *Hodowla koni na Polesiu, Tygodnik Rolniczy* 1926, Nr. 5—6,

Zamoyski T., Przemysł sztucznych włókien, Przemysł i Handel 1927, z. 2, str. 47—50.

Polska. — Geografja wojskowa, polityczna, historyczna (Pologne. — Géographie militaire, politique et historique).

Busbach E. M., Zadania wojskowej służby geograficznej w czasie wojny, Przegl. Wiedzy Wojsk. 1925.

Jakubowski J., Dwie nowoodnalezione mapy polskie (Deux cartes polonaises récemment retrouvées), Przegl. Geogr. 1926, Revue polonaise de Géogr., str. 126—128.

Romanow Wiktor, Geologia wojskowa, Saper 1926. Nr. 10—11.

Romer Eugenjusz, Geografja na usługach państwa (Les sciences géographiques au service de l'Etat), Czasop. Geogr. 1926, IV, z. 4, str. 183—192.

Semkowicz Władysław., O zbieraniu nazw geograficznych, „Szkola i Wiedza“ 1926, listopad, z. 1, Lwów.

Smoleński J., Przyrodzony obszar Polski i jego granice w świetle nowoczesnych poglądów, Lage u. Grenzen des natürlichen geographischen Raumes von Polen, Przegl. Geogr. 1926, Revue polonaise de Géogr., str. 33—44.

Wasilewski Leon, Granice Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 1926, 8°, str. 15, 1 mapa.

Polska. — Podręczniki szkolne (Pologne. — Manuels géographiques).

Podręcznik do egzaminów z zakresu historii i geografji komunikacyjnej, Wyd. I, Warszawa 1926, 8°, str. 64.

Umiasowski Roman, Granice polityczne, naturalne i obronne w czasach pokoju i wojny, Kraków, „Orbis“ 1926, 16°, str. 140.

Polska. — Metodyka szkolna (Pologne — Méthodologie de l'enseignement).

Bzowski K., Zmiana dnia i nocy (Lekcja geografji w V klasie szkoły powszechnej), Przyj. Szkoły 1927, nr. 3, str. 146—150.

Bzowski Konstanty, Geografja w postaci zadań, ćwiczeń i zagadnień (dostosowana do programu kl. I i II szkół średnich i III, IV i V szk. powsz.), Warszawa, Arct 1927, Cz. 1, 8°, str. 123.

Czyżewski Julian, Kilka uwag o nowym programie geografji dla seminarjów nauczycielskich (Quelques remarques à propos de nouveau programme d'enseignement géographique dans nos écoles normales), Czasop. Geogr. 1927, T. V, z. 1, str. 21—25.

Czyżewski J. — Zierhoffer A., Przygotowanie absolwentów szkół średnich do studjum geograficznego na uniwersytecie, Les bacheliers des écoles secondaires et leur préparation géographique aux études universitaires), Czasop. geogr. 1826, IV, z. 4, str. 201—205.

Glasgall Henryk, Półwysep pirenejski (Lekcja praktyczna), Przyj. Szkoły 1926, nr. 18, str. 516—517.